

EVROPSKI KATEHETSKEI SUSRET O »EVROPSKOJ« KATEHEZI ZA TREĆE TISUĆLJEĆE

Josip Baričević

U Rimu se svake treće godine (od 1975.) održavaju katehetski radni susreti između biskupa i nacionalnih ravnatelja zaduženih za promicanje i koordiniranje religioznog odgoja i kateheze u pojedinim evropskih zemljama. Četvrti takav susret održan je od 1. do 4. travnja 1986. na temu »UČITI KRŠĆANSKI VJEROVATI I ŽIVJETI — izazovi i šanse za katehezu u Evropi«. Zapaženo je da aktualnost toga evropskoga susreta ne proistječe samo iz vrlo temeljitog i nijansirano pristupa osjetljivim pitanjima »nove evangelizacije« i »nove kateheze« u suvremenoj Evropi, nego i iz činjenice da je on održan samo nekoliko mjeseci nakon VI. simpozija evropskih biskupa o sekularizaciji i evangelizaciji u današnjoj Evropi (listopad 1985.) te nakon Izvanredne sinode biskupa prigodom dvadesete obljetnice Drugog vatikanskog koncila (studen-prosinac 1985.).

Na susretu je sudjelovalo petnaest biskupa i dvadesetak službenih predstavnika iz petnaest evropskih zemalja. Sudionike su posjetili i djelomično sudjelovali u radu kardinal Antonio Innocenti, novi prefekt Kongregacije za kler koja je u ime Svete Stolice nadležna za katehezu u cijeloj Katoličkoj Crkvi, i msgr. Maximino Romero, tajnik iste Kongregacije. U cjelokupnom su radu sudjelovala dvojica članova Kongregacije: msgr. M. Simčić, pročelnik odsjeka za katehezu, i msgr. L. Verrilli. Crkvu iz Jugoslavije zastupali su biskup Ćiril Kos, predsjednik Katehetskog vijeća BKJ, i Josip Baričević, tajnik istoga Vijeća.

Sudionike je na početku susreta pozdravio i održao uvodno izlaganje kardinal Innocenti. Kardinal je posebno istaknuo važnost odabrane teme naglasivši da ona predstavlja »hrabar i dalekovidan projekt usmjeren prema trećem tisućljeću kršćanstva u kojemu će kršćani Evrope biti pozvani da dadnu svoj doprinos dubljoj kristijanizaciji svijeta, polazeći najprije sami od sebe«. Želeći dati »svoj skroman doprinos uvodnim refleksijama koje su sazrijevale na razini Kongregacije«, i to »u najvećem poštovanju slobode istraživanja i diskusije«, prefekt Kongregacije za kler nastavio je izlaganje o svom gledanju na teškoće, šanse i perspektive u komuniciranju kršćanske vjere današnjim Evropljanima. Pritom se usredotočio na pitanje: kako pomoći evropskim kršćanima da ponovno nauče vjerovati? Za rješavanje toga pitanja sudionicima je ponudio nekoliko sugestija. Najprije je naglasio važnost interdis-

ciplinarnog pristupa jer on omogućuje da »snopovi svjetla što proizlaze iz različitih disciplina — kao što su filozofija, psihologija, sociologija, pedagogija, kulturna antropologija — konvergiraju prema žarištu našeg istraživanja: prema dimenziji učenja koje je vlastito čovjeku«. Zatim je ukazao na još jedan smjer istraživanja: na refleksiju i kritičko preispitivanje stajališta o uzrocima zbog kojih je evropskome čovjeku danas teško naučiti vjerovati. Nakon toga je izdvojio dva osobita problema kojima valja posvetiti najveću pažnju: problem inkulturacije kršćanske vjere i problem novoga govora vjere kao »nezamjenljivih instrumenata komuniciranja i prenošenja vrijednosti«. Kardinal je na kraju naglasio da treba posebno razmisliti o »pedagogiji prenošenja vjere« koja prevladava u evropskim zemljama te provjeriti »koji su njezini mehanizmi zakazali«.

Riječ je zatim uzeo poznanijski nadbiskup Jerzy Stroba, predsjednik Katehetskog vijeća Biskupske konferencije Poljske i predsjednik Komisije Vijeća evropskih biskupskih konferencija za katehezu. Pozdravivši tridesetpetoro sudionika iz petnaest zemalja Zapadne i Istočne Evrope, nadbiskup Stroba istaknuo je specifično obilježje ovogodišnjeg evropskoga susreta: najuži odnos između evangelizacije i kateheze i njihovu neodvojivost u konkretnoj pastoralnoj praksi.

U ime Biskupske konferencije Italije, domaćina susreta, sudionike je pozdravio biskup Antonio Ambrosanio, predsjednik Vijeća za nauk vjere i katehezu BK Italije. Naglasivši da o evangelizaciji i katezezi u svim životnim etapama i na svim razinama kršćanske zajednice ovisi »budućnost Crkve i time budućnost vjere«, biskup Ambrosanio posebno je podsjetio na riječi Ivana Pavla II: »Crkva je pozvana da dadne dušu Evropi. Dušu koja se ne može dati odozgo niti izvana, nego iznutra. I to tako da ta duša postane bliska (bližnja) današnjemu čovjeku. Ako, na primjer, kateheza postane bliska (bližnja) današnjemu čovjeku te ako nauči prolaziti čovjekovom nutrinom, ona će biti pravi odgovor na vjeru današnjega čovjeka.«

Daljnji se rad na susretu sastojao od plenarnih izlaganja, plenarnih diskusija i od grupnoga rada u četiri jezične grupe: talijanskoj, francuskoj, njemačkoj i engleskoj. Prvoga su dana plenarna izlaganja održali biskup David Konstant, predsjednik Katehetskog vijeća BK Engleske, i prof. Karl Heinz Schmitt, predsjednik Njemačkoga katehetskog društva. Drugog su dana kraća plenarna izlaganja održali Michel Beckers, ravnatelj za katehezu u pet skandinavskih zemalja, Josip Baričević, tajnik KV BKJ, i Robert Füglistner, ravnatelj za katehezu njemačkog jezičnog područja u Švicarskoj. — Prvog i drugog dana najveći je dio vremena, nakon plenarnih izlaganja i plenarnih diskusija, posvećen radu u četiri jezične grupe. Treći je dan posvećen plenarnim izvještajima o radu u grupama te izradbi grupnih i opće sinteze i prijedloga na temelju cjelokupnog trodnevnog rada na susretu.

O EVANGELIZACIJSKOJ I KATEHETSKOJ SITUACIJI U SUVREMENOJ EVROPI

Biskup David Konstant u svom izlagaju »*Komuniciranje vjere u Evropi danas*« dao je pregled evangelizacijske i katehetske situacije u suvremenoj Evropi. Najprije je podsjetio na iskustvo koje suvremeni čovjek redovito proživljava na svome putu do vjere: iskustvo neispunjenosti vlastitih dubokih težnji, prijateljstvo s nekim vjernikom, iskustvo življenja u nekoj vjerničkoj zajednici, otkriće Evanđelja, prepoznavanje Božje prisutnosti... Zatim je ocrtao problematična i pozitivna obi-

lježja evropskog načina života koja imaju velikog utjecaja na evangelizaciju i katehezu.

Među problematična je obilježja ubrojio: veoma brze promjene u evropskom društvu koje postaje izrazito tehnološko društvo, želja za sve većom decentralizacijom i autonomijom, stalan rast društveno-moralnih problema (npr. nezaposlenost, slabljenje obiteljskoga života, nestabilnost svjetske ekonomije, politički konflikti, terorizam, rasni problemi, proizvodnja nuklearnog naoružanja, sve veće razlike između bogatih i siromašnih), gubitak smisla za Boga, nepoznavanje kršćanske vjere i kršćanske prakse, nezadovoljstvo s Crkvom i marginalizacija religije, temeljna nesigurnost u društvu koja vodi u fundamentalizam i odvajanje vjere od života...

Od pozitivnih obilježja današnjega života u Evropi biskup Konstant posebno je istaknuo: želja za autentičnom vjerom (Mk 9, 24: »... Pomozi mojoj nevjeri!«), veća osjetljivost za socijalnu pravdu i veća spremnost za djelovanje kojem je cilj mijenjanje i poboljšanje društvenih uvjeta života, naglašavanje komunitarnih vrijednosti (vrijednosti zajednice), povećan osjećaj odgovornosti i suodgovornosti, veće uključivanje vjernika laika u život Crkve, liturgija koja omogućuje aktivnije sudjelovanje svih vjernika, kateheza koja je osjetljivija za težnje cjelovito shvaćene osobe (koja integrira »glavu, srce i ruke«), veća svijest da težište valja staviti na katehezu odraslih, uvođenje novog obreda kršćanske inicijacije odraslih, više sigurnosti u osobnom izražavanju vjere, više nade i života...

Nakon ocrtavanja situacije, biskup Konstant je iznio svoja gledanja na teškoće, izazove, šanse i perspektive za katehezu u današnjoj Evropi.

Od teškoća posebno je istaknuo: kriva očekivanja od Crkve, teškoće da se pronađe odgovarajući govor vjere u katehezi i nemogućnost pronalaženja univerzalnog katehetskoga govora koji bi bio prikladan za sve zemlje i za sve prilike, nedostaci u formaciji kateheta, nedostatak jasnoće s obzirom na odnos između teologije i kateheze, nedostatak a često i suprotno svjedočenje vjernika i crkvenih institucija, već navedena problematična obilježja života u Evropi...

Od izazova za suvremenu katehezu posebno je spomenuo: potreba za produbljenjem kršćanske vjere i nade te njegovanje povjerenja u djelovanje Duha Svetoga, potreba dubljeg poznavanja i osobnog prihvaćanja Evanđelja, potreba razmišljanja o svijetu i sveukupnom životu u svjetlu Božje riječi, potreba dobrohotnog prihvaćanja svakoga u njegovoj životnoj situaciji, potreba da se vodi briga o osobnom rastu svakoga pojedinca (fizičkom, mentalnom, afektivnom, duhovnom), potreba za stvaranjem istinskih kršćanskih zajednica, potreba suradnje s drugim kršćanima radi ostvarivanja kršćanskog jedinstva, potreba autentičnog svjedočenja Evanđelja onima koji ne pripadaju Crkvi... Predavač je zatim izrazio uvjerenje da velike šanse za suvremenu evangelizaciju i katehezu postoje naročito u obitelji i u krugu prijatelja, u liturgijskim slavljenjima, u malim grupama u kojima sudionici imaju prilike svjedočiti o vlastitom vjerničkom i molitvenom iskustvu, u kvalitetnom školskom i izvanškolskom vjeronauku, u trenucima odmora i duhovne rekreacije, u obnovljenim oblicima kršćanske inicijacije odraslih...

Biskup Konstant je svoje izlaganje završio iznošenjem nekoliko zaključnih tvrdnji i pitanja koja bude nove nade i otvaraju nove perspektive za evangelizaciju i katehezu u Evropi. Posebno je istaknuo: 1) Crkva uvijek mora i jedino može djelovati vodeći računa o konkretnom društvenom kontekstu. »Tekst« i »kontekst« neodvo-

jivi su i međuzavisni (za Crkvu je »tekst« evanđelje Isusa Krista, a »kontekst« je konkretno društvo); 2) Treba se pitati u kojoj je mjeri današnja nevjera znak odbacivanja lošeg prikazivanja kršćanske vjere i u kojoj bi mjeri Crkva zapravo bježala od prave istine kad bi tu nevjeru pripisivala više neprihvaćanju evanđeoskih zahtjeva u suvremenih ljudi negoli promašajima u vlastitom odgojnom djelovanju; 3) U Evropi se događa nešto mnogo dublje od opadanja pripadnosti Crkvi: to je zapravo znak mijenjanja stavova prema religiji. Ta činjenica zahtijeva temeljitu refleksiju o prikazivanju evanđeoske poruke u svjetlu znakova vremena; 4) Osobna vjera, osjetljivost za euharistiju, smisao za molitvu, dublje poznavanje Svetoga pisma, sve veći smisao za Crkvu i zajednicu, povjerenje u sebe, autonomija i smisao za odgovornost koje pokazuju današnji katolici, osobito mladi — sve je to znak velike nade za budućnost.

DALEKOSEŽNE PERSPEKTIVE PAPINSKIH DOKUMENATA »EVANGELII NUNTIANDI« I »CATECHESI TRADENDAE«

Karl Heinz Schmitt u svom je izlaganju, na temu »*Neke perspektive za suvremenu katehezu prema 'Evangelii nuntiandi' i 'Catechesi tradendae'*«, osobito želio pokazati kako je za današnju i buduću katehezu potrebno ponovno otkriti dalekosežne perspektive prisutne u dokumentu Pavla VI. o evangelizaciji i u dokumentu Ivana Pavla II. o katezezi, tim više što su ta dva papinska dokumenta u nekim evropskih zemljama, za razliku od Latinske Amerike, još gotovo neotkrivena (predavač je mislio naročito na zemlje njemačkog jezičnog područja). Najprije je podsjetio na specifična obilježja suvremenog evropskog društva: na diferencijaciju i specijalizaciju sveukupnog društvenoga života koje dovode do gubitka cjeline (sav je život podijeljen na međusobno nepovezane ili slabo povezane »sektore«: ekonomija, politika, odgoj i obrazovanje, zdravstvo, Crkva sa svojim »uslugama«...), subjektivizacija na svim područjima života (privatizacija i personalizacija u negativnom i pozitivnom značenju riječi), osiromašenje života (osobito uslijed pretjeranog racionaliziranja i previše funkcionalnog promatranja i organiziranja života)...

Što učiniti da suvremeni evropski čovjek doživi i shvati da bi Kristovo evanđelje doista moglo biti Radosna vijest za današnje ljude, da bi ono moglo biti put koji će ih izvesti iz njihova osiromašena življenja i voditi prema punini života? Predavač je u svom daljnjem izlaganju pokazao kako spomenuti papinski dokumenti, osobito »Evangelii nuntiandi«, bacaju mnogo svjetla na to pitanje. Najviše je pažnje posvetio osvjetljivanju različitih aspekata (etapa) evangelizacije koju valja shvatiti kao vrlo složen proces koji se ostvaruje različitim putovima i oblicima. Najprije je, slijedeći Pavla VI, istaknuo da je put evangelizacije uvijek put od osobe k osobi (što je najaktualnije upravo u naše vrijeme koje je posebno osjetljivo za vrijednosti osobe u njezinu individualnom i komunitarnom životu): »važno je da se evangelizira kultura i kulture čovjeka... polazeći uvijek od osobe i vraćajući se uvijek k odnosima među osobama i odnosu s Bogom« (EN 20). Taj se put međusobnog evangelizacijskog komuniciranja redovito događa u više etapa (aspekata). »Evangelii nuntiandi« navodi ih šest: 1) životno svjedočenje (svjedočenje evanđelja bez riječi); 2) životna Riječ (izrčit navještaj Božje riječi kerigmom ili prvim navještajem, katehezom, homilijom i drugim oblicima izričite evangelizacije); 3) životno prihvaćanje Riječi (osobno pri-

hvaćanje koje vodi sveukupnoj preobrazbi vjernikova individualnog i komunitarnoga života u kršćanskoj zajednici i u društvu); 4) ulazak u kršćansku vjerničku zajednicu (kršćanska se vjera mora »utjeloviti« u konkretnoj kršćanskoj zajednici koja po svom življenom zajedništvu postaje »vidljivi sakrament spasenja«); 5) slavljenje i primanje sakramenata kao znakova spasenja (slavljenje ulaska u kršćansku zajednicu i slavljenje života u njoj sastavni je dio kršćanske vjere i života po vjeri); 6) osobno apostolsko djelovanje (onaj koji je evangeliziran počinje i sam evangelizirati: »nemoguće je zamisliti da je netko Riječ prihvatio i predao se Kraljevstvu a da sam sa svoje strane ne počne svjedočiti i naviještati«, EN 24).

U cjelovito shvaćenoj evangelizaciji ne smije se ispustiti ni jedna od tih etapa. Međutim, u današnjim evropskih prilikama, vrlo je teško u konkretnoj evangelizacijskoj praksi reći kojim redosljedom valja ostvarivati navedene etape. Tako, na primjer, u redovitoj katehezi vrlo često susrećemo djecu, mlade i odrasle koji još nisu doživjeli pravo životno evanđeosko svjedočenje bez riječi ni prvi navještaj Evanđelja (kerigmu) s početnom vjerom i početnim obraćenjem. Otuda veliki nesporazumi oko shvaćanja katehetskih programa i njihova »utjelovljenja« u katehetskim udžbenicima (katekizmima) i konkretnoj katehetskoj praksi. Ti se nesporazumi posebno očituju u raspravama treba li katehezu prvotno shvaćati kao komuniciranje iskustva vjere ili kao prenošenje vjerskoga znanja (s tim su u vezi i neplodne rasprave o tome treba li prednost dati sadržaju ili metodama). Izlaz iz neplodnih diskusija i razilaženja, pokazao je predavač, naznačen je u spomenutim papinskim dokumentima. Prije svega, valja imati na umu da je kateheza samo jedna od etapa cjelovito shvaćene evangelizacije. zatim, treba isto tako stalno imati pred očima činjenicu da današnje vrlo složene i vrlo različite prilike zahtijevaju i različite putove i oblike (modele) naviještanja evanđelja i odgoja u vjeri. Zato je, npr., prijeko potrebno da u istoj župskoj zajednici ima različitih evangelizacijsko-katehetskih susreta i različitih manjih grupa i zajednica u kojima će osobe s različitim religioznom kulturom i različitim stupnjem osobne vjere moći pronaći najbolji put do punine vjere i najprikladnije »pratioce« na tome putu: (ti pratioci-svjedoci, dakako, morali bi biti ne samo katehete, nego i svi sudionici susreta i svi članovi grupa-zajednica: vjernici laici, redovnice, redovnici i svećenici).

Od kvaliteta što ih treba imati današnji navjestitelj evanđelja i odgojitelj u vjeri, predavač je podsjetio na ono što se navode u EN 79: nastojanje da drugima prenosi istinu i da ih vodi k jedinstvu, predanje navješćivanju Isusa Krista bez pridržaja i vraćanja natrag, poštivanje religioznog i duhovnog stanja osobâ koje evangelizira i katehizira, poštivanje njihova ritma koji nema pravo prekomjerno opteretiti, poštivanje njihove savjesti i njihova uvjerenja pazeći da ne bi s njima postupao bezobzirno.

O NEKIM PITANJIMA KOJA PREDSTAVLJAJU POSEBAN IZAZOV ZA SUVREMENU KATEHEZU U EVROPI

Izlaganja biskupa D. Konstanta i K. H. Schmitta bila su temelj za poslijepodnevni rad u četiri jezične grupe. Sutradan su, prije nastavka rada u grupama, radi produblivanja i konkretiziranja cjelokupnog rada na susretu, održana tri izlaganja o nekim situacijama i nekim pitanjima koja predstavljaju poseban izazov današnjoj katehezi u Evropi.

Michel Backers održao je izlaganje na temu »*Kateheza suočena s nekim egzistencijalnim problemima*«. Predavač je, ukazujući na težinu nekih problema i pretpostavljajući da elemenata za njihovo rješavanje ima dosta u drugim izlaganjima te da će se njihovim rješavanjem baviti pojedine jezične grupe, nastojao svratiti pozornost sudionika na stanovito razočaranje i rezignaciju mnogih katolika angažiranih u katehezi, na nedostatak unutarcrkvene komunikacije, na opasnost da se u katehezi vjernik od aktivnog sudionika degradira na status »potrošača«, na probleme u vezi s moralnom teologijom i crkvenim pravom (osobito u vezi sa seksualnim i bračnim moralom). Njegovo je izlaganje u nekim grupama ocijenjeno kao vrlo izazovno (istodobno kao vrlo poticajno za razmišljanje i kao previše pesimističko gledanje obilježeno određenom situacijom koja je različita od situacije u mnogim evropskim zemljama).

Josip Baričević je u svom izlaganju »*Kateheza kao uvođenje u vjeru i život kršćanske zajednice*« najprije podsjetio na komunitarne dimenzije kateheze a zatim je iznio nekoliko pitanja i nekoliko konkretnih prijedloga kao poticaje da bi se tijekom daljnega rada, u razmjeni vlastitih iskustava i mišljenja, nazreli što konkretniji putovi i što konkretniji oblici »nove evangelizacije« i »nove kateheze« u Evropi. Podsjećajući na komunitarne dimenzije kateheze, posebno je istaknuo da je kateheza neodvojivo povezana sa svim temeljnim funkcijama-dimenzijama crkvene zajednice: martyria (svjedočenje vjere, osobito u smislu evangelizacije riječju i djelom), liturgía (slavljenje vjere u sakramentalnim i drugim liturgijskim slavljinama), diakonía (utjelovljenje vjere bratskim služenjem u kršćanskoj zajednici i u društvu), koinonía-communio (zajedništvo u svim vidovima vjere i života kršćanske zajednice). Zato je potrebno, danas više nego ikada, tražiti nove i raznolike putove i konkretne modele evangelizacije i kateheze koji će odraslima, mladima i djeci omogućiti stvarno uvođenje u sve bogatstvo vjere i života kršćanske zajednice. Danas je moguće naučiti kršćanski vjerovati i živjeti jedino ako se to uči u zajednici koja svjedoči, slavi i živi ono što vjeruje. — Od konkretnih prijedloga predavač je, među ostalima, iznio ove: redoviti susreti s roditeljima i ostalima odraslim članovima obitelji za stjecanje i trajno produbljivanje vjerskoga znanja i vjerničkog iskustva (na tim susretima valja roditelje osposobljavati da mogu uspješnije vršiti ulogu odgojitelja svoje djece u vjeri, što će im biti olakšano ako su vjeronaučni udžbenici-katekizmi za njihovu djecu i mlade istodobno i njima namijenjeni); povremeni višednevni susreti i »seminari« za početnu evangelizaciju te za dublju, sustavniju i cjelovitiju kršćansku formaciju odraslih i mladih; sudjelovanje odraslih i mladih u životu i djelovanju malih grupa i zajednica unutar šire župske zajednice (izbor bi »tipa« grupe trebao ovisiti o vlastitim senzibilitetima i konkretnim potrebama, ali imajući uvijek na umu ambivalentnost svojstvenu grupama »karizmatске« tendencije kao i onu koja je svojstvena grupama »političke« tendencije); aktivno sudjelovanje i stvarna sudodgovornost u svim vidovima života i djelovanja župske zajednice (evangelizacija i kateheza, liturgija i druga molitvena slavlja, karitas i drugi oblici bratskog služenja, animiranje, izgradnja i sudjelovanje u vođenju zajednice); sustavan i kvalitetan vjeronaučni rad u kojemu se mladima i djeci omogućuje izravno i stvaralačko komuniciranje s mnogostrukim i utemeljiteljskim izvorima kršćanskog vjerničkog iskustva (npr. s biblijskim, liturgijskim i patrističkim tekstovima); takvi redoviti vjeronaučni susreti na kojima se mladima i djeci omogućuje stjecanje i razvijanje stvaralačkih općeljudskih

i vjerničkih sposobnosti, osobito sposobnosti stvaralačkog komuniciranja sa sobom, s drugima, sa svijetom i s Bogom (čemu uvelike mogu pridonijeti kvalitetni vjeronaučni udžbenici i drugi mediji komuniciranja koji u vjeroučenikâ potiču najraznolikije stvaralačko izražavanje: usmeno, pismeno, likovno, scensko, audiovizualno, glazbeno...).

Robert Fūglister u svom se izlaganju »*Sakramentalna inicijacija djece i mladih*« usredotočio na pitanja vezana uz pripremu i primanje prve pričesti i sakramenta potvrde. Najprije je kratko ocrtao situaciju koja se danas često susreće, osobito u velikim gradovima koji se mogu nazvati dijasporama. Prva se pričest doživljava kao veliko i impresivno obiteljsko i crkveno slavlje. Međutim, nakon prve pričesti bar polovica prvopričesnika jedva da se kojiput pojavi na misi. Ni roditelji ne dolaze. Za mnoge prva pričest postaje (bar privremeno) posljednja pričest. Ipak, mnogi se vraćaju nekoliko godina kasnije da bi se pripravili za primanje sakramenta potvrde. Opet veliko slavlje u obitelji i u crkvi. Oduševljenje mladima ne kriju ni sudionici ni predvodnici slavlja. Kao da se bude velike nade za budućnost. No, velik se broj krizmanika uskoro neće moći vidjeti u crkvenom prostoru. »Impozantno krizmaničko slavlje« za mnoge postaje »svečanim oprostajem s Crkvom«. — Predavač je zatim ukazao na uzroke takvoj situaciji: sekularizacija svakodnevnog i blagdansokoga života u današnjem društvu (zato se prvopričesničko i krizmaničko slavlje vrlo često ne doživljavaju kao svjedočanstvo vjere nego kao društvena »etiketa« koje se većina ne želi odreći); nesposobnost mnogih obitelji da u takvu sekulariziranom društvu omoguće vjerničko obiteljsko ozračje (djeca i mladi stoga često rastu u »religiozno zrakopraznom prostoru«); roditelji ne žele da im djeca kasnije predbacuju što im nisu omogućili prvu pričest i krizmu kad su već krštena; voditelji župskih zajednica isto tako ne žele da djeca i mladi budu lišeni sakramenata jer oni nisu krivi što žive u nesretnim okolnostima s obzirom na vjeru. — Iz takve situacije i njezinih uroka postavljaju se važna pitanja za pastoralno-katehetsku praksu: je li današnja sakramentalna inicijacija ispravna (ne podjeljuje li Crkva odveć jeftino »spasenjske znakove vjere«); ne polazi li cjelokupno pastoralno djelovanje vrlo često iz krive pretpostavke da živimo u kršćanskom svijetu; jesmo li dovoljno svjesni da za takvu situaciju nisu u prvom redu krivi katehete i ostali pastoralni djelatnici nego je ona najviše plod sekularizacije društva, ali da su oni upravo zato dužni pronalaziti nove putove i oblike pastoralno-katehetskog djelovanja koji odgovaraju takvoj situaciji; je li uputno da se s najviših crkvenih instanci inzistira na »integralnom naviještanju vjere« tamo gdje nema »antena« da se takvo naviještanje čuje; ne bi li u mnogim pitanjima naviještanja i odgoja u vjeri odgovornost još više trebalo »delegirati« s prve na drugu, pa i na treću razinu (npr. na razinu Biskupskih konferencija i katehetskih gremija), jer i na tim razinama djeluju osobe u kršćanskoj vjerničkoj odgovornosti...

Održana izlaganja bila su velik poticaj za vrlo intenzivan i plodan rad u jezičnim grupama. Svaka je grupa izradila svoj izvještaj koji sadrži sintezu cjelokupnog rada u grupi i u kojemu se na kraju donose konkretniji prijedlozi i preporuke o nekim vidovima evangelizacije i kateheze u današnjoj Evropi. Skup je povjerio biskupu Otmaru Mäderu, predsjedniku Katehetskog vijeća za njemačko jezično područje u Švicarskoj, da na temelju svih izvještaja i plenarnih izlaganja izradi opću sintezu rada na susretu. Sinteza biskupa Mädera, o kojoj se raspravljalo trećega dana i koju će on dovršiti neposredno nakon susreta u Rimu te poslati svim sudionicima, smatrat će se nekom vrsti »završnog dokumenta« IV. evropskog katehetskoga susreta.

NEKI PRIJEDLOZI I PREPORUKI

Od *prijedloga i preporuka* za »novu evangelizaciju« i »novu katehezu« u Evropi, što su došli do izražaja u pojedinim *jezičnim grupama*, ovdje izdvajamo samo neke:

1) Evropsku evangelizacijsku i katehetsku obnovu treba smjestiti u dinamičku perspektivu Drugog vatikanskog koncila koji se može nazvati »velikim katekizmom modernog vremena«, tim više što je nedavno održana Izvanredna sinoda biskupa potvrdila njegovo temeljno usmjerenje i njegov duh. Stoga je prijeko potrebno, u skladu sa završnim dokumentom Izvanredne sinode, oživjeti stvaralački zamah, što ga je pokrenuo Koncil, na području pastoralno-katehetskog djelovanja u svim evropskim zemljama;

2) Evangelizaciju i katehezu danas valja shvaćati kao jedinstven proces koji se, ovisno o konkretnim prilikama, ostvaruje različitim putovima i oblicima. Najčešće svaka evangelizacija ima i katehetski vid, a svaka kateheza ima i evangelizacijsku dimenziju;

3) Katehezu valja shvaćati i ostvarivati kao put i proces koji traje tijekom cijeloga života;

4) Evangelizacija i kateheza mogu se uspješno ostvarivati jedino ako se »dogadaju« u neraskidivoj povezanosti sa svim temeljnim funkcijama-dimenzijama crkvene zajednice: sa svjedočenjem, slavljenjem i življenjem vjere (martyria, liturgia, diakonia);

5) Obnova se kateheze stoga može uspješno ostvarivati jedino ako se usporedo s njome ostvaruje obnova cjelokupnog pastoralnog djelovanja crkvene zajednice. Zato je prijeko potrebno da sve Crkve u pojedinim evropskim zemljama imaju cjelovite pastoralne planove i programe koji u skladnu cjelinu i na komplementaran način povezuju sve aspekte života i djelovanja kršćanske zajednice;

6) Za uspješnu evangelizaciju i odgoj u vjeri u današnjim je prilikama, još više nego prije, nužno potrebna najuža i trajna suradnja između obitelji i župske zajednice (i škole u zemljama gdje postoji školski vjeronauk);

7) Nova evangelizacija i nova kateheza u Evropi moraju ići za tim da svi evangelizanti i katehizanti mogu postati evangelizatori i katehete. Tome će uvelike pridonijeti takav stil komuniciranja koji potiče na stvaralačko izražavanje i stvaralačko međusobno komuniciranje sve sudionike redovitih susreta s odraslima, mladima i djecom (kvalitetni vjeronaučni udžbenici i drugi mediji komuniciranja u tome mogu biti velika pomoć);

8) Posebnu brigu treba posvetiti uspostavljanju prikladnih i efikasnih oblika evangelizacije i trajnog odgoja u vjeri roditelja i ostalih odraslih članova obitelji (npr. redovitih susreta za njih, povremenih višednevnih susreta i »seminara«, i sl.). Na taj će se način oni osposobljavati za uspješno vršenje svoje uloge prvih i glavnih odgojitelja u vjeri;

9) Priprava za kršćanski brak te priprava za slavljenje i primanje sakramenata kršćanske inicijacije (krštenje, potvrda, euharistija) izvrsna su prilika za dublje uvođenje u vjeri i život kršćanske zajednice ne samo mladih i djece, nego i njihovih roditelja i drugih članova obitelji;

10) Različite manje grupe i zajednice mogu imati izvanrednu ulogu u evangelizaciji i u sve dubljem uvođenju mladih i odraslih u najraznolikije oblike života i djelovanja šire kršćanske (župske) zajednice. No, ona će tu ulogu moći izvršiti uz uvjet da se i s njihove strane i sa strane šire zajednice razvija duh otvorenosti, i pravoga zajedništva koje se gradi u poštivanju različitosti unutar katoličkog jedinstva;

11) Inkulturaciji kršćanske vjere i pronalaženju novoga govora vjere u evangelizaciji i katehezi u suvremenom evropskom društvu valja posvećivati najveću brigu;

12) Vrlo je pozitivno što ima slučajeva da se i biskupi, kao »prvi katehete«, angažiraju ne samo u katehezi »masâ«, nego i u katehezi manjih grupa gdje su izloženi pitanjima mladih koja im omogućuju da dožive vlastitu ranjivost, što vrlo često doživljavaju redoviti katehete mladih;

13) Jedan od najhitnijih zadataka za novu evangelizaciju i novu katehezu u Evropi jest kvalitetna redovita i trajna formacija kateheta i katehetičara: svećenika, redovnika, redovnica i laika. Treba omogućiti i zajedničke oblike formacije za kler i laike da se već tijekom formacije osposobljavaju za bolju suradnju. Mladi se svećenici moraju osposobiti za katehetsku praksu već u sjemeništima. Koordinatorima i promicateljima pastoralno-katehetske djelatnosti na biskupijskim razinama valja omogućiti adekvatnu i dostatnu stručnu formaciju;

14) Za formaciju i za honoriranje stručnih kateheta laika valja predvidjeti dostatna financijska sredstva (poseban »budžet«);

15) U svim našim nastojanjima oko promicanja »nove evangelizacije« i »nove kateheze« u Evropi valja njegovati vjeru i pouzdanje u Duha Svetoga koji djeluje u srcima svih ljudi i koji prethodi djelovanju Crkve.

O KAKVOJ JE »EVROPSKOJ« KATEHEZI RIJEČ?

Na IV. evropskom katehetskom susretu u Rimu često je bila prisutna ideja o »evropskoj« katehezi. Ta ideja nije nova jer se već od 1950. godine održavaju različiti katehetski susreti na evropskoj razini: te su godine u Parizu započeli redoviti godišnji susreti nacionalnih ravnatelja za katehezu iz pojedinih evropskih zemalja i te je godine osnovana Evropska katehetska ekipa koja se sastoji od stručnjaka za katehezu i koja svake druge godine održava simpozije o aktualnim religioznopedagoškim i katehetskim pitanjima (na tim je susretima i simpozijima naša Crkva u početku bila zastupana samo povremeno, a kasnije redovito: Pavić, Dermota, Baričević i dr.). No, ideja o »evropskoj« katehezi na četvrtom je rimskom susretu, na kojemu za razliku od pariških sudjeluju i evropski biskupi, bila življa i oblikovanja, i to u perspektivi traženja i promicanja »nove evangelizacije« i »nove kateheze« na kraju drugog i za početak trećeg tisućljeća. Ipak, valja istaknuti da se ta misao ne očituje kao želja za stvaranjem neke vrste »evrokateheze«. Ona se, naprotiv, očituje kao želja i kao projekt da se istodobno utvrde razlike i sličnosti u zemljama Zapadne i Istočne Evrope s obzirom na teškoće i perspektive za vjerski odgoj i obrazovanje u naše vrijeme. Ta se misao o »evropskoj« katehezi očituje i kao nastojanje evropskih Crkava za uzajamnim boljim upoznavanjem te za uzajamnim nadahnjivanjem i međusobnim duhovnim bogaćenjem. U evropskim je Crkvama sve življa svijest o tome da imamo što naučiti jedni od drugih.